

ΚΕΙΜΕΝΟ ΘΕΣΗΣ

ΚΛΙΜΑ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΙΟΥΛΙΟΣ 2021

Ένα δίκαιο πακέτο "Fit for 55%" για τον 1,5°C

Αυτή η δεκαετία θα είναι καθοριστική για τους ανθρώπους και τη φύση. Δεν έχουμε χρόνο να χάσουμε στον αγώνα που δίνουμε για να μειώσουμε τους κινδύνους της καταστροφικής κλιματικής αλλαγής. Χρειαζόμαστε τολμηρή δράση για να συγκρατήσουμε την αύξηση της θερμοκρασίας στον 1,5°C και την χρειαζόμαστε τώρα!

Τα τελευταία χρόνια, αισθανθήκαμε τις επιπτώσεις της αύξησης της θερμοκρασίας στην Ευρώπη, που έβλαψαν την υγεία και την ασφάλεια των ανθρώπων, το διατροφικό μας σύστημα και τα δάση μας. Έχουμε μόνο ένα μικρό παράθυρο ευκαιρίας, αλλά είναι ακόμα δυνατό να βάλουμε τον κόσμο στο μονοπάτι του 1,5°C χωρίς να ξεπεράσουμε το όριο ή έστω με ελάχιστη υπέρβασή του. Αυτό όμως απαιτεί από εμάς τολμηρές και φιλόδοξες δράσεις που αξιοποιούν ένα ποικίλο μείγμα βιώσιμων λύσεων, σύμφωνα με την πρόσφατη αξιολόγηση που διενεργήθηκε από το Ινστιτούτο του Πότσταμ (Potsdam) βάσει των σεναρίων της IPCC 1,5°C[1].

Κατά τον καθορισμό του δίκαιου μεριδίου της ΕΕ για την παγκόσμια δράση για το κλίμα, είναι σημαντικό να θυμόμαστε το σημαντικό μερίδιό της στις συνολικές εκπομπές μέσα στην ιστορία και τον οικονομικό της πλούτο. Η ΕΕ πρέπει να πρωτοπορήσει δίνοντας το παράδειγμα: αυξάνοντας τις περικοπές εκπομπών σε όλους τους τομείς, επιτρέποντας καθαρές και δίκαιες λύσεις και οικοδομώντας αγορές για τη δημιουργία κυκλικών και καθαρών αγαθών που παράγονται με κοινωνικά δίκαιο τρόπο. Για να συμβεί αυτό απαιτείται ισχυρή ηγετική στάση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα κράτη μέλη.

Το επερχόμενο πακέτο Fit for 55% στοχεύει να καθορίσει πώς μπορούν να συμβάλουν διάφοροι τομείς στην επίτευξη του στόχου μείωσης των καθαρών εκπομπών στο 55% της ΕΕ έως το 2030. Αποτελούμενο από 12 νομοθετικά αρχεία[2], το πακέτο Fit for 55% πρέπει να είναι η νομοθετική αναθεώρηση που ξεκλειδώνει τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και εφαρμόζει ταχείες μειώσεις εκπομπών σε όλους τους τομείς. Είναι η τελευταία ευκαιρία για να ευθυγραμμίσουμε τις μελλοντικές επενδύσεις και το οικονομικό σύστημα με τον στόχο της αποτροπής της κλιματικής κρίσης και της επίτευξης κλιματικής ουδετερότητας.

Για το WWF, υπάρχουν πολλές κατευθυντήριες αρχές που θα κάνουν το πακέτο να υπηρετεί όχι απλά τον κλιματικό στόχο του 55%, αλλά ακόμα καλύτερα τον 1,5°C.

Αυτές είναι:

1. Ευθυγράμμιση με την κλιματική επιστήμη: Ο ευρωπαϊκός στόχος μείωσης των καθαρών εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 55% έως το 2030 δεν επαρκεί για να ευθυγραμμιστεί η πολιτική δράσης της ΕΕ με τον στόχο επίτευξης κλιματικής ουδετερότητας ως το 2050 και τον στόχο του 1,5°C. Απαιτείται μείωση των εκπομπών κατά τουλάχιστον 65% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990, ενώ οι απορροφήσεις διοξειδίου του άνθρακα από την ατμόσφαιρα πρέπει να υπολογιστούν ξεχωριστά και επιπρόσθετα σε αυτόν τον στόχο. Αυτή η αναθεώρηση θα φέρει πολλές ευκαιρίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τους συν-νομοθέτες να βελτιώσουν τη φιλοδοξία της ΕΕ και να δημιουργήσουν συνθήκες ανταγωνισμού για την κορυφή, παραδείγματος χάρη, καλύπτοντας τις εσωτερικές και διεθνείς εκπομπές από τον κλάδο της ναυτιλίας, διασφαλίζοντας τη συνοχή όλων των νομοθετικών αρχείων με τον κλιματικό στόχο του 2030 και τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας και ξεκλειδώνοντας το δυναμικό των λύσεων που βασίζονται στη φύση και τις φυσικές διεργασίες[3].

2. Ενίσχυση της κλιματικής διακυβέρνησης: Η διακυβέρνηση είναι το κομμάτι που λείπει από το πακέτο Fit for 55%. Εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει κλιματική ουδετερότητα σε 29 χρόνια από σήμερα, πρέπει να θέσει σε εφαρμογή εκείνο το πλαίσιο διακυβέρνησης που μπορεί να διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη θα θέσουν εθνικούς στόχους και θα τους επιτύχουν εγκαίρως. Οι κυβερνήσεις πρέπει να υιοθετήσουν ημερομηνία κλιματικής ουδετερότητας, να αποφασίσουν για την πορεία επίτευξής της και να προσπαθήσουν ώστε όλες οι εθνικές πολιτικές να συνάδουν με την κλιματική ουδετερότητα, προκειμένου να καταστεί η μετάβαση όσο το δυνατόν πιο αποδοτική από πλευράς κόστους. Αυτό θα απαιτήσει την ανακατεύθυνση της κρατικής υποστήριξης από τα ορυκτά καύσιμα προς όφελος της ενεργειακής αποδοτικότητας και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, προωθώντας την εξηλεκτρισμό τομέων, όπως οι μεταφορές και η βιομηχανία.

3. Η φύση αναπόσπαστο μέρος της λύσης: Η φύση προσφέρει λύσεις για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεων της και την προσαρμογή σε αυτές. Όπου είναι δυνατόν, οι λύσεις που βασίζονται στη φύση πρέπει να αναπτυχθούν και να ενσωματωθούν στο πακέτο Fit for 55%, με τρόπο που να ευθυγραμμίζεται με τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Ωστόσο, οι λύσεις που βασίζονται στη φύση δεν πρέπει να αντικαθιστούν ή να επιβραδύνουν τις προσπάθειες που απαιτούνται για τη μείωση των εκπομπών από τη χρήση ορυκτών καυσίμων: οι απορροφήσεις πρέπει να προσμετρώνται επιπρόσθετα στη μείωση των εκπομπών. Ένα βασικό ζήτημα αναφορικά με την απανθρακοποίηση και τη βελτίωση της κλιματικής ανθεκτικότητας των ευρωπαϊκών χωρών θα είναι και ο στόχος που αναμένεται να τεθεί στο Fit for 55% για τη χρήση γης και τη δασοκομία (LULUCF), υποστηριζόμενη από την εμβληματική νέα νομοθεσία για την αποκατάσταση της φύσης.

4. Οι άνθρωποι στο επίκεντρο: Η μετάβαση σε μια βιώσιμη, κλιματικά ουδέτερη οικονομία θα επηρεάσει τους πάντες και τα πάντα. Η εφαρμογή του μηχανισμού δίκαιης μετάβασης της ΕΕ - που στοχεύει στην υποστήριξη κοινωνιών σε αυτή τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα - θα είναι καθοριστική υπό αυτό το πρίσμα. Οι προτάσεις του πακέτου Fit for 55% πρέπει να παρέχουν καθαρές και βιώσιμες λύσεις, προσιτές και οικονομικά ανεκτές για όλους στην Ευρώπη, διασφαλίζοντας ότι κανείς δεν μένει πίσω στο μονοπάτι μας για τον 1,5°C. Η ΕΕ πρέπει να επικοινωνήσει καθαρά το πακέτο Fit for 55% και να εξηγήσει τι μπορούν να περιμένουν οι Ευρωπαίοι πολίτες από αυτό. Αυτό περιλαμβάνει τη δημιουργία χώρου για διάλογο και συζητήσεις σε όλα τα επίπεδα σχετικά με τις λύσεις, τις βέλτιστες πρακτικές και τις ανάγκες των κατοίκων και των κοινοτήτων της ΕΕ.

ΟΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ WWF

Αρχιτεκτονική της κλιματικής πολιτικής:

- **Διατήρηση και ανανέωση της τρέχουσας κλιματικής αρχιτεκτονικής της ΕΕ** βελτιώνοντας την αποτελεσματικότητα και την περιβαλλοντική ακεραιότητα των εργαλείων πολιτικής για το κλίμα, μέσω της κατάργησης των ευέλικτων μηχανισμών (δηλαδή των μηχανισμών αντιστάθμισης εκπομπών) μεταξύ του LULUCF και των κανονισμών δράσης για το κλίμα, και διασφαλίζοντας καλύτερη συμμόρφωση και λογοδοσία των κρατών μελών έναντι αυτών.
- **Ευθυγράμμιση του σχεδιασμού πολιτικής με τους αναθεωρημένους κλιματικούς στόχους** με την αναθεώρηση του κανονισμού της διακυβέρνησης. Αυτό θα διασφαλίσει ότι τα κράτη μέλη θα υιοθετήσουν εθνικές ημερομηνίες κλιματικής ουδετερότητας, οι οποίες θέτουν συλλογικά την ΕΕ σε καλό δρόμο για την επίτευξη του στόχου της για την κλιματική ουδετερότητα. Οι εθνικές πολιτικές των κυβερνήσεων έως το 2030 (όπως ανακοινώθηκαν στα εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα) πρέπει να αναθεωρηθούν και η χρηματοδοτική στήριξη για τα ορυκτά καύσιμα πρέπει να καταργηθεί σταδιακά και να μεταφερθεί στη μετάβαση για την κλιματική ουδετερότητα.
- Δημιουργία πλαισίων επικοινωνίας, **ενεργούς δημόσιας εμπλοκής** (public engagement) και διαλόγου για τη μετάβαση, ώστε να διασφαλιστεί ότι αναγνωρίζονται, εκτιμώνται και απαντώνται οι ανάγκες των κατοίκων και των κοινοτήτων της ΕΕ, αποφεύγοντας άδικα ή αρνητικά αποτελέσματα.

Ευρωπαϊκό Σύστημα Δικαιωμάτων Εκπομπών (ETS):

- Πλήρης συμπερίληψη των **εκπομπών από τη διεθνή ναυτιλία και τις αεροπορικές μεταφορές στο ETS**.
- **Ευθυγράμμιση του ETS με τον υψηλότερο κλιματικό στόχο** με επαναπροσδιορισμό της βάσης του συστήματος μέσω εφάπαξ κατάργησης 350 εκατομμυρίων δικαιωμάτων εκπομπών το 2023, συμφωνώντας σε ετήσια μείωση των διαθέσιμων δικαιωμάτων («Συντελεστής γραμμικής μείωσης») κατά 3,7% και διατηρώντας το ποσοστό πρόσληψης στο 24% στο αποθεματικό σταθερότητας της αγοράς - που σημαίνει ότι αυτά τα δικαιώματα αφαιρούνται προσωρινά από την αγορά.
- **Τερματισμός δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπών έως το 2023. Λόγω των δωρεάν δικαιωμάτων άνθρακα που παρέχονται στη βιομηχανία**, το ETS δεν έχει συμβάλει αποφασιστικά στον εκσυγχρονισμό και την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας. Οι δωρεάν επιδοτήσεις πρέπει να καταργηθούν σταδιακά και η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» πρέπει να εφαρμοστεί μέσω του πλήρους πλειστηριασμού δικαιωμάτων και των στοχοθετημένων χρήσεων των εσόδων, ώστε να υποστηρίξουν επίσης τη βιομηχανική μετάβαση σε καθαρές τεχνολογίες και λύσεις κυκλικής οικονομίας.
- **Χρήση του 100% των εσόδων του ETS στην προώθηση της μετάβασης στην κλιματική ουδετερότητα** και αναδιανομή των εσόδων σε κατοίκους και κοινότητες για τη στήριξη μιας δίκαιης και καθαρής μετάβασης, βελτιώνοντας παράλληλα τη διαφάνεια και τη λογοδοσία του τρόπου με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα έσοδα.

Χρήση της γης, αλλαγή χρήσης της γης και δασοκομία (LULUCF):

- **Για τον τομέα LULUCF**, ένας ετήσιος στόχος καθαρών απορροφήσεων μέσα στον αναθεωρημένο κανονισμό LULUCF για το 2030 θα πρέπει να οριστεί σε -600 Mt CO₂-eq, ώστε να επιτευχθεί μέσω φιλικών προς τη φύση αλλαγών στη γεωργία και τη δασοκομία.
- Ο τομέας LULUCF πρέπει να παραμείνει ξεχωριστός και η υπάρχουσα **αντιστάθμιση («ευελιξία»)** μεταξύ του κανονισμού LULUCF και της κλιματικής δράσης πρέπει να καταργηθεί.
- **Οι λογιστικοί κανόνες** στον κανονισμό LULUCF πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές αναφερόμενες εκπομπές και απορροφήσεις, αντί να αναφέρονται σε ιστορικά επίπεδα εκπομπών.

- Οποιαδήποτε δημόσια υποστήριξη σε αυτόν τον τομέα πρέπει να συνδέεται με αυστηρά κριτήρια βιωσιμότητας στη σχετική νομοθεσία, για να διασφαλιστεί ότι υποστηρίζονται μόνο λύσεις που εξασφαλίζουν **οφέλη για το κλίμα και τη βιοποικιλότητα**.

Οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας:

- Το μερίδιο της ενέργειας από **ανανεώσιμες πηγές** στην ακαθάριστη τελική κατανάλωση ενέργειας πρέπει να αυξηθεί σε τουλάχιστον 50% έως το 2030 με μακροπρόθεσμο στόχο για 100% ανανεώσιμες πηγές ενέργειας έως το 2040.
- Η οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις που να ενθαρρύνουν τα ορυκτά - λεγόμενα «χαμηλού άνθρακα» - καύσιμα.
- **Η επέκταση της παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας** πρέπει να συμμορφώνεται με την Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα και οποιαδήποτε άλλη νομοθεσία περί προστασίας της φύσης για να διασφαλιστεί ότι η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δεν έρχεται σε βάρος της φύσης.
- Τέλος, **οι αλλαγές στους κανόνες βιοενέργειας της ΕΕ είναι απολύτως κρίσιμες**. Σήμερα αποτελούν σοβαρή απειλή για το κλίμα, τη βιοποικιλότητα και την ανθρώπινη υγεία: κίνητρα για καύση δέντρων και ενεργειακών καλλιεργειών πρέπει να σταματήσουν.

Οδηγία ενεργειακής αποδοτικότητας:

- Ζητούμε δεσμευτικό στόχο ενεργειακής απόδοσης της ΕΕ το 2030 τουλάχιστον 45%, ώστε να ευθυγραμμιστεί με τον στόχο του 1,5°C.
- Η υποχρέωση εξοικονόμησης ενέργειας πρέπει να ενισχυθεί και να αυξηθεί η αποδοτικότητα μέσω ανακαινίσεων κτιρίων, ώστε να πληροί τις ελάχιστες απαιτήσεις ενεργειακής απόδοσης που ορίζονται από την Οδηγία για την ενεργειακή αποδοτικότητα των κτιρίων.

[1] Βλ. <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/abfeec>

[2] Δείτε: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2021_commission_work_programme_and_annexes_en.pdf

[3] See WWF's work on nature based solutions: <https://bit.ly/3AcF11V>